

Ставови ученика о учењу на даљину, њиховим осећањима и очекивањима

Уводни део

Упитник је био доступан за све ученике две недеље и постављен је на сајт школе. Замолити смо одељенске старешине да обавесте ученике о Упитнику. С обзиром да је од укупно 578 ученика 320 попунило упитник, што представља 55% популације ученика наше школе, подаци добијени овим упитником су репрезентативни а самим тим и поуздани.

Сврха спроведеног упитника:

- Прикупљање података и валидних показатеље који треба да допринесу квалитету учења на даљину у ванредној ситуацији.

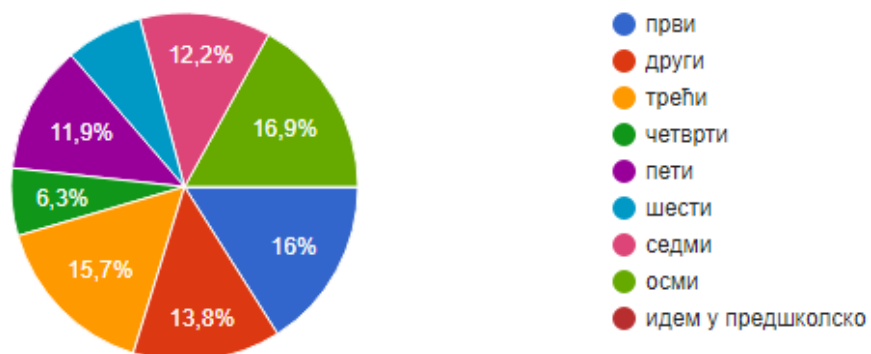
Задачи:

- Утврдити структуру ученика који су попунили Упитник;
- Прикупити податке који се односе на учење и оптерећеност учењем;
- Утврдити степен задовољства ученика „учењем на даљину“;
- Утврдити степен задовољства ученика у комуникацији са учитељима, одељенским старешинама и наставницима;
- Утврдити и по приоритетима класификовати бриге и страхове, осећања и очекивања ученика;
- Утврђивање потреба ученика за садржајима који би се поставили на сајт школе;
- Анализирати податке и сачинити препоруке ради унапређења рада наставника и ученика.

1. Структура ученика који су дали одговоре

Који си разред?

319 одговора

Графикон 1

На основу овог графика и постављеног питања, закључујемо да су одговоре највише дали ученици трећег (два одељења), осмог и првог разреда.

Није занемарива ни висина учешћа ученика осталих разреда. Најмање су учествовали у попуњавању упитника ученици четвртог и шестог разреда. Може се закључити да ученици нису били довољно заинтересовани да попуне упитник или пак довољно информисани од стране одељењских старешина да попуне овај упитник. У сваком случају, због броја ученика (а свакако и њихових родитеља који су учествовали у томе, посебно у млађим разредима), резултати упитника нам омогућавају да изведено одређене закључке и дамо препоруке које ће допринети унапређењу рада наставника, а тиме и ученика.

2. Учење

2.1. Учење и оптерећеност учењем

Постављена су два питања: „Да ли учиш сам/а код куће?” и „Ако ти неко помаже, ко је то?”

Да сами уче, наводи 55% ученика, док осталим ученицима највише помажу укућани. Помоћ највише пружају родитељи 81%, а затим браћа и сестре, 11%.

Није занемарив ни проценат од 8% за „неко други“. Претпостављамо да је реч о својерсној вршњачкој едукацији или само прослеђеним урађеним задацима.

Ученицима је понуђена „скала оптерећења“, односно колико им је тешко да на понуђен начин уче код куће. Графикон број 2.

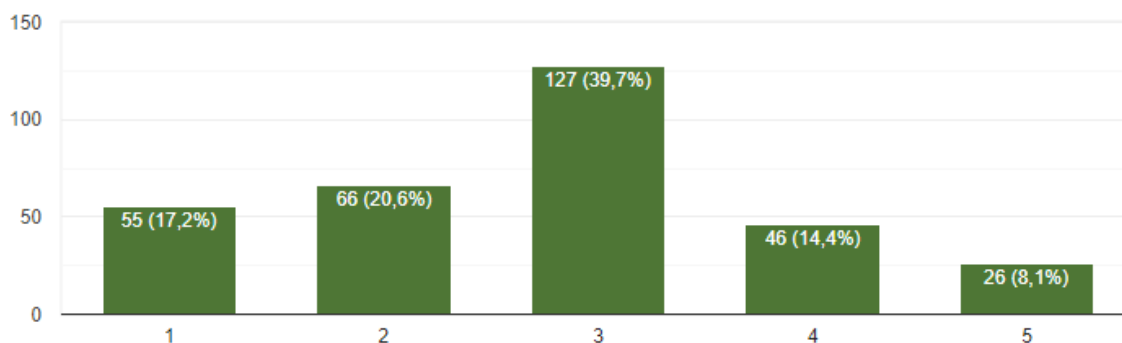
Броју 1 на скали одговара став: „Нисам нимало оптерећен/а, није ми тешко“.

Броју 5 на скали одговара став: „Веома сам оптерећен/а, веома ми је тешко“.

За скоро 40% ученика овакав вид учења не представља оптерећење. Исти проценат ученика сматра да је присутно умерено, извесно оптерећење. Док сваки пети ученик сматра да је веома или јако оптерећен. Ако имамо у виду ранија истраживања у школи која су се односила на оптерећеност ученика наставом, може се констатовати да овде не постоје значајне разлике у погледу ставова ученика.

Колико си оперећен/ на учењем од куће? Колико ти је тешко овако да учиш?

320 одговора

Графикон 2

Следеће питање (графикон 3) односило се на задовољство о „Учењу на даљину“ на сајту школе. Петостепена скала кретала се од 1: веома незадовољан/на; до 5: веома задовољан/на. У потпуности је задовољно 40% ученика, а углавном задовољно 28%

Основна школа „Слободан Секулић”

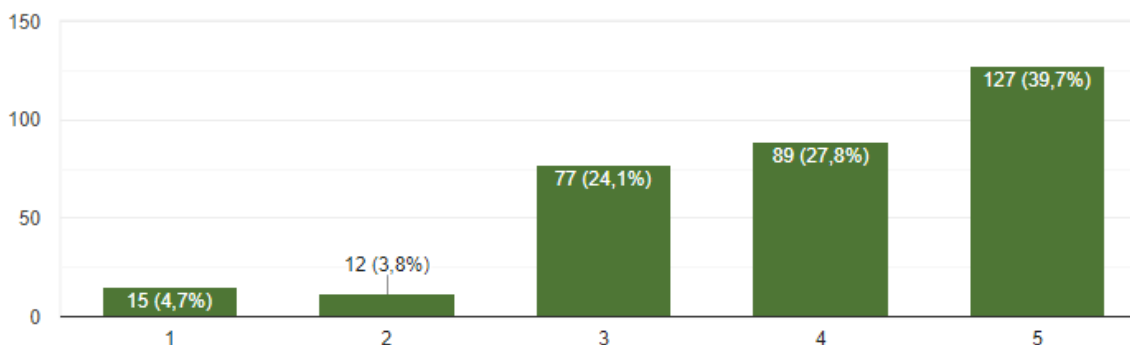
Норвешких интернираца 18. 31000 Ужнице тел/факс 031 562 981 562 982 www.petaosnovna.com

ученика. Сумарно је у нешто већој или мањој мери задовољно 68% ученика. Остали ученици или 24% су „мање више“ задовољни сајтом школе, док је 9% ученика незадовољно.

Колико си задовољан/а учењем на даљину са сајта наше школе?

320 одговора

Графикон 3

Када су садржаји који се емитују на РТС-у у питању, прати их 98% ученика. С обзиром да је упитник постављен на почетку емитовања часова на РТС-у, могуће је да је сада овај проценат и већи.

3. Комуникација

Само један ученик је навео да није задовољан комуникацијом овог типа Графикон 4, говори сам по себи.

Да ли си задовољан/а комуникацијом са учитељицом/ одељењским старешином

320 одговора

Графикон 4

Када су ученици питани да ли могу да се обратe наставницима о свему што им није јасно, њих 89% се изјашњава да могу да се обратe наставнику. Остали ученици наводе „неке да, неке не“ и „не“. Верујемо да су се у међувремену усталили канали комуникације и да би овај проценат ученика вероватно био виши.

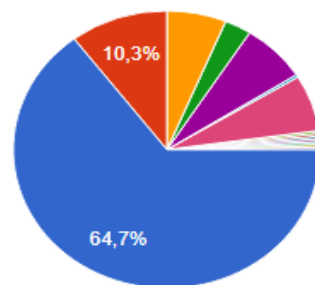

4. Моје бриге, осећања и очекивања

У овом одељку приказујемо резултате на три постављена питања, који се односе бриге, осећања и очекивања ученика. На графиконима 5. 6. и 7. можете видети шта су ученици одговорили.

У овом тренутку највише ме брине?

320 одговора

- моје здравље и здравље моје пород...
- да ли ћу све научити
- како ћу по цео дан у кући
- да ли ћемо имати довољно новца/х...
- шта ћу за упис у средњу школу
- да ли ће другови/другарице престат...
- ништа од понуђеног
- Svetska i srpska ekonomija i smanjenj...

▲ 1/2 ▼

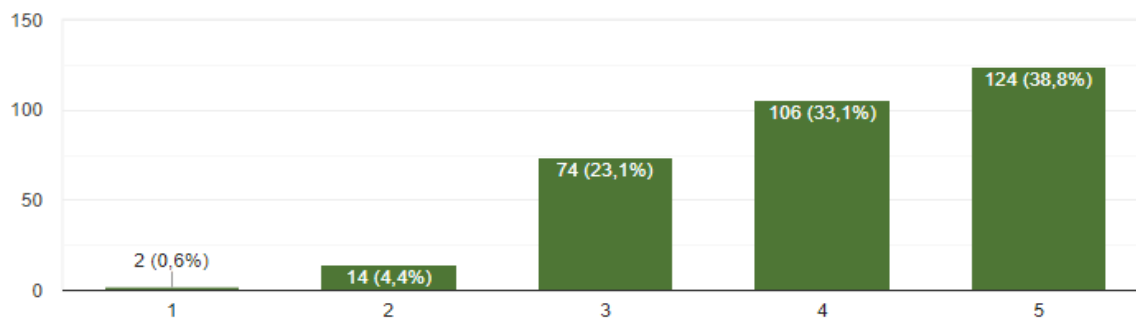
- Prvo i peto
- Da li cu sve stici da pošaljem u roku koji su nastavnici odredili
- Brine me kako cemo preživeti.
- Da li ću imati interneta!?
- Da li cu sticu sve da uradim i da pošaljem na vreme
- Kad cu da vidim babu i dedu.

▲ 2/2 ▼

Графикон 5

Све укупно како се осећаш?

320 одговора

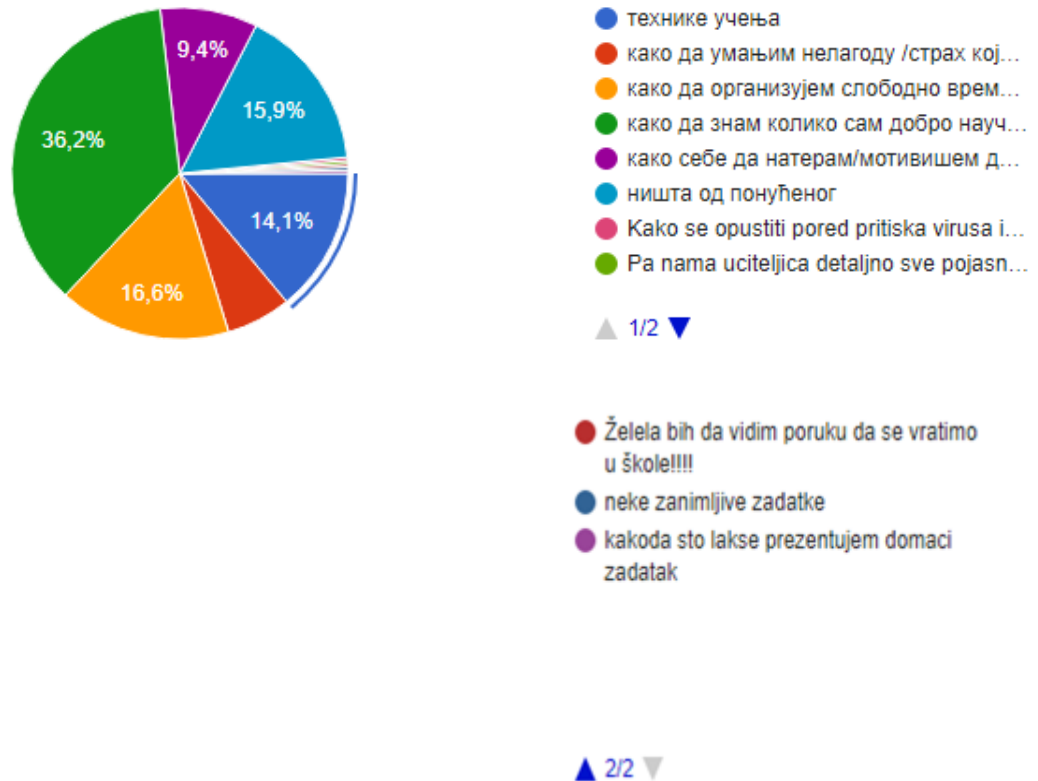

Графикон 6

У овом тренутку највише би ми помогло да на сајту школе видим

320 одговора

Графикон 7

На основу резултата, које приказују ова три графика могућемо закључити да:

- Ученике највише брине здравље и здравље чланова породице. Чак је због тога, испољило страх 65% ученика
- Знатан број ученика се плаши да ли ће да постигну све да науче
- Да ли ће да стигну на време да дају одговоре и испуне захтеве наставника, јер многи родитељи раде, а потребна им је помоћ у учењу
- Збуњени су јер не знају чему да дају приоритет, часовима на РТС или захтевима учитеља и наставника.
- Чак 36% ученика нема јасну представу да ли је добро научило неко градиво.
- Брину о томе како ће добити оцене (како ће бити оцењени)
- Осмаке брине како ће уписати средњу школу
- Тешко им пада „по цео дан у кући“
- И остала питања која ученици наводе а који се односе на дружење, економију породице, социјалне контакте и сл.

Радује чињеница да се ученици за сада осећају добро

Ученицима смо поставили питање шта би желели да виде на сајту школе, односно у контексту тога, шта су њихова очекивања од нас. Наиме, неки учитељи и наставници су почели да користе и друге веб алате и начине учења на даљину, па се ово њихови ставови реално не односе само на сајт школе, јер је упитник закључан 1. априла.

5. На какве закључке нас упућује овај упитник?

На основу овог упитника можемо закључити да су наше јаке стране и наше шансе то што:

- је две трећине ученика задовољно учењем на даљину (када је у питању сајт школе) али је могуће да је овај број већи јер су у међувремену учитељи и наставници почели да користе и друге веб алате;
- 98% ученика прати РТС емисије;
- је 100% ученика је задовољно са учитељицом и одељењским старешином;
- се скоро 90% ученика изјашњава да може да пита наставнике за све што им није јасно;
- се око 95 % ученика осећа „солидно“ и веома добро.

Подаци из овог упитника нам такође указују које су наше слабости и претње:

- сваки 5 ученик осећа да је веома или углавном јако оптерећен учењем од куће, док;
- 65 % осећа страх, бригу за своје здравље и здравље своје породице;
- значајан број ученика има бриге око тога да ли ће све да постигну да науче услед оптерећења од часова на РТС- у и оних које им задају наставници, а родитељи им не могу помоћи јер су у радној обавези;
- осећају се збуњено јер не знају чему да дају примат, да ли часу који шаље учитељ/наставник или домаћим са РТСа;
- 36 % нема јасну представу да ли је добро научило неко градиво;
- брину о томе како ће добити оцене (како ће бити оцењени);
- осмаке брине како ће уписати средњу школу;
- тешко им пада „по цео дан у кући“;
- и остала питања која ученици наводе а који се односе на дружење, економију породице, социјалне контакте и сл.

Подаци које се односе на слабости и претње нам објашњавају један психолошки механизам, који може утицати на учење и мотивацију за учење. Ситуације које изазивају доживљај оптерећења и тескобе, као и реално оптерећење, код ученика изазива различите типова реакција. Ове реакције углавном имају исти исход, а то је да ученик добро не научи градиво.

Код неких ученика се јави осећај беспомоћности јер не могу да постигну да одговоре на захтеве, а неки и не умеју. Због тога се дешава да одустају од учења мислећи "учио, не учио на крају ћу можда добити лошу оцену, а нећу ни стићи, боље ми је онда и да не учим“.

У нашој ситуацији неки ученици могу да се надају и „поклањању“ оцена.

Код других ученика се јавља, услед фрустрације отпор, бунт и инат услед ког престају да уче.

Код ученика који су веома одговорни у учењу долази до тога да сагоревају од прекомерних обавеза што их доводи у стање појачане напетости и анксиозности која их блокира у даљем памћењу градива, а посебно у тзв. дивергентном мишљењу које је за њихов успех најважније. Услед нелагоде и страха да неће успети, ново градиво се не консолидује и не може бити запамћено.

Одређени број ученика услед оптерећења долази у фазу исцрпљености у којој нема трансфера учења, односно и када нешто запамти, ученик то не уме да искористи и примени на нове ситуације, јер није схватио градиво.

У свим наведеним случајевима мотивација за учење је угрожена, било да је реч о унутрашњој или оној у нашим школама доминантној, спољашњој мотивацији.

6. Препоруке за наш даљи рад

На основу свега до сада реченог, треба имати у виду следеће сугестије.

1. Растеретити ученике тако што ћемо:

- приликом планирања имати у виду да нам ученици проводе читаве дане у физичкој изолацији пред екранима и да и то у великој мери утиче на расположење, мотивацију, а самим тим и на капацитет да се градиво усвоји;
- упућивањем на приоритете приликом учења (оно што ми постављамо и задајемо и оно што нуди РТС);
- задавањем задатака који захтевају мање времена за рад ученика по предмету, јер ученици старијих разреда имају и по 14 предмета и реално не могу постићи све ако им се задаци често дају;
- сви предмети су важни али постоје предмети који су приоритет и то приликом планирања и упућивања захтева ученицима треба имати у виду;
- било би пожељно да се на нивоу одељењских већа упознамо са оптерећеношћу ученика (старешине могу сачинити своје мини истраживање – прикупити информације од ученика и наставника о оптерећености и сугерисати даљи рад; може се консултовати и стручна служба);
- за неке предмете користити предности пројектне наставе и вишефронталне наставе (да за одређени временски период – ограничен – ученици ураде одређене задатке и захтеве) и других облика и начина за који мислите да би за ваш предмет били добри;
- као и до сада, фокусирати се на задатке основног нивоа, односно да 50% обраде буде израз базичних знања (за ученике који желе увек се могу поставити и додатни захтеви у погледу обраде и утврђивања и других типова часа, али то јасно нагласити и те задатке на ваш начин издвојити и означити). Савладавање основног нивоа градива, омогућава добру основу за напредовање у следећем разреду.

2. Давати ученицима јасне инструкције, временске оквире и повратну информацију тако што ћемо:

- увек давати јасне инструкције ученицима шта се од њих очекује и приликом обраде и утврђивања одређених наставних садржаја;
- дати јасан временски оквир за повраћај захтева и задатака;
- слати ученицима повратне информације које се односе на квалитет и квантитет урађеног задатка или захтева;

- Можете артикулисати и слати тзв. „типске“ повратне информације: „Типске“ повратне информације у овом контексту су повратне информације које можете формулисати и градирати, на основу критеријума који сте сами поставили или у договору са колегама из већа. То зависи од циља ваших захтева и задатака. У ово сврху можете сачинити чек листе које ће најбоље одговарати ономе што очекујете од ученика да ураде у односу на „тежину“ захтева и увремењеност. С обзиром да је јасно да наставници имају на десетине ученика, а учитељи више предмета, сасвим је педагошки оправдано слати по нивоима захтева структуриране повратне информације („типске“), како би се олакшало праћење напредовања ученика. Овде није реч о нивоима исхода односно стандарда, већ градације квалитета израде задатка или захтева и поштовања рокова. Наравно да ове повратне информације могу имати у својој формулацији исход који се односи на конкретан захтев, задатак или начин рада. Најбоље је да ви поставите критеријуме које ћете пратити и вредновати. Такве повратне информације су мотивациони фактор учења и услов отклањања грешака учења и изузетних резултата у учењу, уколико се пошаљу у што краћем року;
- Уколико шаљете тзв. „типске“, ПИ, биће потребно слати и ДОДАТНУ повратну информацију ученицима тамо где је то потребно. У том случају говоримо о индивидуално индивидуализованим повратним информацијама која се односи искључиво на тог ученика. Овим се решава и сфера додатне и допунске наставе. На основу ваше процене, закључићете какву додатну ПИ ћете слати ученицима у циљу исправљања грешака у учењу, непоштовања рокова и слично и којим ученицима ћете дати неке додатне захтеве уколико увидите да је постигао предвиђене исходе и да може „много више“. Свакако да треба имати у виду оптерећеност ученика. Али, ви познајете ваше ученике и неће вам бити тешко да „одмерите“ ниво и број додатних захтева;
- нагласити ученицима да ће сваки труд бити уважен приликом извођења оцене;
- добро би било да одељењске старешине, чак неопходно, проследи својим ученицима поруку да ће се оцене за крај ове године извести на основу бројчаних оцена, до сада добијених у класичној настави и да ће се оценити и њихов рада у току извођења наставе на даљину; **Напомена:** ЗУОВ је објавио на свом сајту да ће сачинити чек листе које ће наставницима помоћи да формативне оцене „претворе“ у сумативне. Но, како смо мито и до сада радили, сматрамо да и пре сачињавања чек листа од стране Завода, ви ћете, као и до сада у интересу ученика и проценити и оценити њихов труд, рад и степен успешности имајући у виду способности ученика и социо-економски контекст у ком се ученици налазе;
- с обзиром да постоје ученици који имају идентичне грешке (прослеђују задатке једни другима) или чак шаљу исту фотографију задатка наставницима, уважити какву-такву њихову ангажованост али их подсетити да исправе грешке учења и пошаљу убудуће свој аутентичан рад.

Неколико учитеља и наставника нам је проследило повратне информације које шаљу ученицима. Хвала вам и поред свих ваших обавеза што нам помажете да овде наведемо примере добре праксе. Не мислимо да то не чини већина учитеља и наставника, желели смо само да наведемо примере повратних информација које поред „дијагностичке“ имају и мотивациону улогу. Дакле поручују ученицима „да ли су на добром путу“ и шта је још потребно да ураде да би исправили грешке у учењу. Наводимо примере ПИ.

- Браво ! Одлично си савладао...
- Пажљивије прочитај 3. задатак, размисли. Пази на редослед рачунских операција;
- Примећујем велики напредак у твом писменом изражавању. Настави тако;

- Добро си започео. Реченица је комплетна;
- Потруди се, знам колико можеш, да исправно записујеш слова и цифре;
- Одговорно приступаш изради домаћих задатака.
- (одлично, у потпуности, веома добро, углавном) си савладао...
- Прочитај лекцију неколико пута, па покушај опет да решиш задатак;
- Правилно пишеш и повезујеш слова .Само тако настави;
- Браво. Све си тачно урадио, правилно и без грешке;
- Вредан си, урадио си домаћи. Поведи рачуна како пишеш писана слова Ћ и Ђ. Вежбањем ћеш их правилније писати;
- Много си уреднија .Боље, правилније и тачније пишеш писаним словима. Свака част;
- Све тачно и уредно .Браво, само тако настави. Вреднице;
- Вредна си, урадила си домаћи. Прочитај поново трећи задатак са н. листића...
- Пази, други сабирак није број 4 већ за 4 мањи од првог. Уради га поново. Само настави да вежбаш;
- Тачно си урадио домаћи. Потруди се да будеш уреднији, не жури. Само настави вредно да радиш;
- Сва упутства и кораке за гледање презентације си испоштовала зато си све одлично урадила. Браво;
- Све си урадио према упутствима. Браво. Напиши наслов на врху где си оставио место. Вероватно си заборавио;
- Радила си према упутствима, свака част. Заборавила си да илуструјеш. То можеш и сутра да урадиш;
- Браво за труд!
- Одлично!
- Тачно је све-осим...
- То је овако требало урадити...
- Одлично урађен домаћи задатак;
- Домаћи задатак урађен на средњем нивоу (добили су домаћи по нивоима и сами су процењивали ком нивоу припадају);
- Погледај опет материјал за ову лекцију па уради задатак, правиш грешке у примени методе супротних коефицијената или Укажем у ком кораку решавања је грешка и испишем како је правилно;
- Постао си уреднији;
- Браво за осмишљени продужетак бајке;
- Још повремено грешиш у таблица множења, настави да вежбаш (смајли).

3. Формативно оцењивање

С обзиром да је у протеклом периоду фокус оцењивања био на формативном приступу праћења напредовања ученика, а како је у међувремену стигло упутство из ресорног министарства, овде ће бити неколико речи и о томе, да се подсетимо. Такође, ученици очекују, као што су и у упитнику навели, благовремену повратну информацију, која је део или увод формативног оцењивања.

Формативна оцена, да би ваљано била изведена, треба да садржи следеће кораке и услове:

- Захтев или задатак који се упућује ученику у складу са његовим способностима и оствареним исходима у одређеним садржајима;
- Одговор ученика на захтев или задатак у односу очекиване исходе и предвиђено време за одговор и израду задатка или захтева;

- Повратна информација наставника са атрибуцијама (након урађеног задатка или захтева, наставник обавештава ученика о квалитету његовог рада и ако је потребно, сугерише му шта да исправи, промени, погледа, прочита, анализира, повеже, допуни, у новим условима примени и сл.; све зависи од сложености захтева или задатка, очекивања наставника у односу на способности ученика, предвиђених исхода и циљева учења). Овако структурирана повратна информација има мотивационо дејство на учење ученика. Нарочито оних ученика који нису сигурни у своје знање или имају одсуство самопоуздања. Истовремено, ученицима који су самопоуздани и самосвесни, представља подстицај и изазов у сфери зоне наредног развоја и самопотврђивања;
- Наставник је модератор јер постављањем задатака и захтева, а потом и повратном информацијом, моделује стратегије учења ученика, омогућавајући им одређене улоге у процесу учења. Овај двосмерни однос, који није нимало лак, срж је наставног рада у којима долазе до изражаја све четири компетенције наставника;
- Претходни кораци су неопходан услов за формулисање и артикулисање формативне оцене. Овде је важно нагласити да повратна информација и формативна оцена, немају знак једнакости. Повратна информација се упућује одмах, у што је могуће краћем року, ученику, по правилу усмено, а може и писано, за неку урађен задатак, захтев или неку активност. Формативна оцена је сложенија, даје јасну оријентацију ученику шта је постигао у односу на очекивања, на који начин је показао, доказао, потврдио, покушао, презентовао и конкретизовао своје достигнуће и шта је потребно још да учини, анализира, планира и предузме у наредним корацима, како би напредовао у односу на себе;
- На основу онога, што је до сада речено, формулише се формативна оцена која треба да има јасну информацију. Да би описна оцена уједно била и формативна, треба да садржи следеће елементе:
  - **формулацију исхода учења, односно опис онога што је ученик постигао**
  - **формулацију или опис ангажовања ученика у настави** (приступи изради задатака и захтева, начини рада ученика, брзина израде задатака или захтева и сл.)
  - **препоруче за даље напредовање** (мотивационе али објективне, усмеравајуће, конкретизоване и јасне поруке које говоре ученику који садржаји, извори, начини рада треба да предузме у наредним корацима учења и учења учења како би захваљујући својим јаким странама унапредио свој рад и развио своја сазнања, способности и функционална знања.

1. Дати себи ја поруке и поруке у комуникацији са ученицима и родитељима

- да назначимо да не знамо одговоре на сва питања;
- да имамо радно време у конкретном периоду, не смемо бити доступни по читав дан, осим у случајевима када родитељ не може да вас назове у одређено време из објективних разлога (али имати у виду да се то односи и на ученике);
- ученицима за које имате увида да су под стресом дати објашњење да ће највероватније бити све у реду ако се придржавамо датих препорука лекара. Ми нисмо лекари ни мотивациони говорници, али као практичари знамо да охрабримо оне ученике којима је то потребно;
- структурирати свој рад, имајући у виду да настава на даљину не може да задовољи све потребе ученика које се реализују на редовним часовима, али ни

Основна школа „Слободан Секулић”

Норвешких интернираца 18. 31000 Ужице тел/факс 031 562 981 562 982 www.petaosnovna.com

остале потребе које ученици имају а могу задовољити у школи; јасно је да у оваквом виду наставе недостаје социјална интеракција ученика у одељењу и наставника, тако да изостаје позната дидактичка тријада која уз вешто руковођење одељењем, унапређује квалитет наставе. Верујемо да неки наставници користе интерактивне алате, који делимично могу надоместити овај недостатак, али је потребно очекивања базирати на реалним ситуацијама;

Ученике који су 8 разред упутити на платформу за вежбање за завршни испит из српског језика и математике

<http://zavrsniispit.matf.bg.ac.rs/?fbclid=IwAR0IsevWwG3oluJOAs1NmWQOYTtjIOMA7gxjg4nx9WB-98ZKIYDGqyd7eV8>

На овом сајту су, поред српског језика и математике и комбиновани тестови
<http://srednjeskole.edukacija.rs/testovi-za-malu-maturu>

Подаци које смо добили овим истраживањем указују да су сви запослени у веома кратком року применили и унапредили своје компетенције.

Флексибилност, професионализам и пожртвованост је препозната од стране великог броја ученика, а судећи и по коментарима и од огромног дела родитеља.

Ове препоруке које смо навели, треба ученицима да омогуће да прођу што лакше један јако тежак период за њих. Оне такође треба да омогуће да ученици не буду у ситуацији да минимизирају вредност учења и образовања. Нама професионалцима такође, који у овој ситуацији имамо вишеструке улоге, да олакшају посао задавањем реалних, мањих и поједностављених захтева.

Нисмо ми узалуд препознати као школа која има ДОДАТУ ПЕДАГОШКУ ВРЕДНОСТ, сматрамо да смо то опет показали.

Остајте здрави!

Ужице; 02.04.2020. године

с.р. Весна Богосављевић
педагошкиња

с.р. Јасмина Жеравчић
психолог